

Livet er mer ...

Tips om personer som er engasjert i aktiviteter eller har hatt opplevelser som ikke er relatert til legeyrket, sendes tidsskriftet@legeforeningen.no

Ibsen – perfekt petimeter for psykiater

– Det er lett for leger å bli interessert i Henrik Ibsen. Mens mange andre yrkesgrupper får på pukkelen, er han så positiv overfor oss, sier psykiater Torbjørn Vatnaland.

– Ibsens menneskesyn og forståelse er som skapt for en psykiater. Han har sett det hele med et enormt klarsyn, sier Vatnaland.

Henrik Ibsen er den store lidenskapen for 60-åringen, som til daglig er assisterende overlege ved avdeling for akuttpsykiatri ved Ullevål universitetssykehus.

Utenom muligens noen få dikt, har han lest alt Ibsen har skrevet, og mye av det som er skrevet om forfatteren. Han snakker om Sigurd og Suzanne, Ibsens sønn og kone, som nære bekjente og leser noe om eller av Ibsen stort sett hver eneste dag.

– Det er noe tiltrekkende ved personen Henrik Ibsen. Han var litt av en petimeter og hadde sterke drifter og tendenser til undergang i seg, som kona Suzanne reddet ham fra, mener forfatterkjenneren.

Fascinerende vanlig

Henrik Ibsen har skrevet 25 dramatiske arbeider, hvorav et dobbeltdrama, *Kejser og galilæer* (1873), som han selv regnet som sitt hovedverk, forteller Vatnaland. Han har lest alle Ibsens dramaer sju-åtte ganger i tillegg til å høre dem på bånd og CD, se dem på TV og i teateret. Han har gått gjennom samtlige verk med pinlig nøyaktighet, og har laget tabeller med det meste av informasjon som kan settes inn i en tabell.

– Som en kuriositet kan jeg nevne at navnet Helene er brukt i tre av Ibsens dramaer og navnet Lars er brukt i to.

Torbjørn Vatnaland gikk igjennom stoffet på denne måten som forberedelse for å melde seg på Knut Bjørnsens *Kvitt eller Dobbelt* på NRK-TV på begynnelsen av 1990-tallet. Men før han kom så langt, ble programmet tatt av skjermen. Dermed fikk han aldri deltatt med sin detaljkunnskap.

Selv om Vatnaland fikk smaken på Ibsen allerede i gymnastiden, ble interessen intensivert samtidig med at Ibsenfestivalen ble

arrangert for første gang i 1990. Hvert år går han på flere teateroppsetninger, men det moderne og eksperimentelle er ikke alltid hans stil.

– Jeg er litt konservativ på det området og vil helst at det spilles slik det ble skrevet, innrømmer Vatnaland.

– Det er fascinerende at både Ibsen og Bjørnson var noenlunde normale, med ganske regelmessige liv og delvis godt fungerende ekteskap. De levde ikke det aparte bohemliv som mange andre kunstnere har gjort, legger han til.

God allmennpraktiker

Torbjørn Vatnaland er opptatt av hele forfatterskapet, men har fanget spesiell interesse for Ibsens mange doktorroller: – Han tegner sine legeskikkelser med stor respekt. Han beundret naturvitenskapen og den opplysning og de fremskritt som legene stod for.

I 1877 ble forfatteren utnevnt til æresdoktor ved Universitetet i Uppsala, og etter dette kalte han seg bare dr. Ibsen.

– Det er 11 ordentlige leger i Henrik Ibsens dramaer, konstaterer Vatnaland. – De er veldig forskjellige, Ibsen lager ikke noen sjablongfigur av legene.

Som psykiater interesserer han seg for det psykodynamiske i dramaene, særlig doktor Wangel i *Fruen fra havet* (1888), som er en slags psykoterapeut, idet han «behandler» sin egen kone, Ellida. Han nevner også doktor Herdal i *Byggmester Solness* (1892), som fungerer som en slags psykoterapeut for byggmesteren i korte sekvenser.

– Doktor Rank i *Et dukkehjem* (1879) har ingen legefunksjon, men er Noras fortrolige. Og doktor Relling i *Vildanden* (1884) er etter mitt syn en god allmennpraktiker når han sier «Jeg skal jo liksom være en slags lege for disse menneskene jeg bor sammen med», siterer han.

Torbjørn Vatnaland har gode kontakter på Ibsenmuseet og inviterte Tidsskriftet til en formiddag i forfatterens leilighet i Oslo. Foto Astrid Marie Lavoll-Nylenna

Føtter følger jubilenten

Sitatene kommer på løpende bånd, men Vatnaland har ikke funnet et spesifikt favorittsitat, for det er så uendelig mange å velge mellom.

– Doktor Stockmann i *En folkefiende* (1882) sier ting som er profetisk sanne, så som: «En gjennomsnittlig bygget sannhet varer vanligvis 17–18 år, av og til 20, sjelden lenger.» Det er så sant som det er sagt, bare at nå varer de enda kortere.

Nå ønsker han å forme noen artikler ut fra de foredrag han har holdt om Ibsens legeskikkelser, blant annet i Ibsenmuseet i Oslo, og alle notater han har tatt gjennom årene. Han har også lyst til å snuse litt på Institutt for Ibsenforskning.

– Jeg skulle gjerne vite hvem som var modell for doktor Rank. Ekspertene angir ulike bergensleger som Ibsen brukte for å forme ham, sier Vatnaland.

Han forteller også at den meget anerkjente psykologen Otto Rank, en av Freuds nærmeste elever, egentlig het Rosenbaum, men ble så inspirert av Ibsens doktor Rank at han søkte om å få endre sitt etternavn til Rank. Ikke omvendt slik flere har trodd.

Det er i år 175 år siden Henrik Ibsen ble født. Gjennom årene har Vatnaland prøvd å følge i Ibsens fotspor i Norge. Han har vært flere ganger i Bergen og Grimstad, for å finne stedene Ibsen arbeidet og bodde i disse byene på 1800-tallet.

– Å reise til Italia for å følge i forfatterens fotspor der, står også på programmet, sier psykiateren.

Astrid Marie Lavoll-Nylenna
medisinstudent
Universitetet i Oslo